

Lietuvos
socialinio emocinio
ugdymo asociacija

SOCIALINIS IR EMOCINIS UGDYMAS IŠ ARTI

„Su“ ir „Be“

Raimonda Kurauskienė,
Laikraščio redaktorė

Galime eiti tik vienu keliu, mums nesuteikta teisė sugrįžti į gyvenimo kryžkeles ir pažiūrėti, kas būtų nutikę, jei būtume pasukę kitur. Bet jei nesiliaujame tikėti, kad esame būtent ten, kur ir turėjome būti, kad tik patys nusprendžiame būti su saule ar be jos savo viduje, gyvenimas nusidažo visomis rudens lapų spalvomis. Ir nesistebėkime, kad kartais jis sodrus ir žalias, kartais su liūdnei parudavusiais krašteliais, kartais rausvai ramus, o kartais pašėlusiai geltonas. Taip ir turi būti – su pakilimais ir atoslūgiais, su džiaugsmis ir nusivylimais, svarbiausia, kad gyvenimas nebūtų panašus į „amerikietiškus kalnelius“. Tuomet labai svarbus tampa gebėjimas pažinti save ir kitus, stabtelėjimas ir pasidžiaugimas: kaip gerai, kad „su“, ir kaip gerai, kad „be“. Su kuo ir be ko – tik patys galime nuspręsti.

Spalis pasibeldė atnešdamas trečiąjį elektroninio laikraščio „Socialinis ir emocinis ugdymas iš arti“ numerį. Džiugu, kad vis drąsiau patys mažiausieji, vyresnieji ir vyriausieji dalijasi socialinio ir emocinio ugdymo sėkmės istorijomis. Šįkart tradiciškai rasime patarimų tėvams, informaciją apie projektus ir renginius, kitas įprastas laikraščio rubrikas. „Spanguolių dirbtuvėles“ įkūrusi Rūta dalinsis išvalgomis, kaip negalioje atrasi galią. Jauna mokytoja Modesta papasakos, kaip jai pavyko paskutinę penktadienio pamoką paversti pačia laukiamiausia. O linkėjimus Tarptautinės mokytojo dienos proga visiems siunčia ne tik Lietuvos socialinio ir emocinio ugdymo asociacijos valdybos nariai, bet ir senjorė Onutė.

Visiems gero skaitymo – „su“ saule ir „be“ griauančių audrų.

**Spalio 5-oji –
Tarptautinė
Mokytojų diena**

M - mylintis
O - optimistiškas
K - kūrybiškas
Y - ypatingas
T - teisingas
O - organizuotas
J - jautrus
A - atviras
S - svajojantis

**Ši stipriųjų Mokytojo
savybių akrostichą
galima tęsti iki begalybės.**

**Su Jūsų ir Mūsų diena,
mieļieji.**

Lietuvos socialinio ir emocinio ugdymo asociacijos prezidentės linkėjimai

Įsibėgėja rudo, kartu ir malonūs vaikų bei jaunimo ugdymo iššūkiai. Gavome didelę gyvenime dovaną – būti atsakingais už vaikų ugdymą, turime galimybę padėti vaikams ir jaunimui augti ir ruoštis savarankiškam gyvenimui. Kokie jie užaugs, labai priklausys nuo to, kaip mes juos auginsime, kokį pavyzdį jie matys ir girdės.

Socialinio ir emocinio ugdymo idėjos tarsi užkariauja vis daugiau ir daugiau širdžių, tačiau to nepakanka, kad kiekvienas šalies vaikas turėtų galimybę ugdytis šiuos svarbius gyvenime įgūdžius. Turime dar daug ką nuveikti kartu, todėl šiais metais kviečiu visus narius būti aktyviais socialinio ir emocinio ugdymo ambasadoriais, kviečiu dalytis savo patirtimis, jeigu reikia, aktyviai ieškoti pagalbos. Visus, kurie skaito mūsų trečiąjį „SEU iš arti“ leidinuką ir dar nėra Lietuvos socialinio emocinio ugdymo asociacijos nariai, kviečiu jais tapti. Mums svarbu, kad būtų išgirstas mūsų balsas, o socialinis ir emocinis ugdymas ne tik dokumentuose, bet ir realiame gyvenime taptų lygiavertis akademiniam ugdymui, nes mūsų pasirinkta ugdymo kryptis tikrai pajėgi sudaryti palankias sąlygas kiekvienam vaikui siekti visapusiškos sėkmės tiek ugdymo įstaigoje, tiek už jos ribų.

Svarbu palinkėti ryžto ir noro stengtis ne tik dėl vaikų ir jaunimo. Nepamirškite savęs, artimųjų ir kolegų. Vaikų mokymas – sudėtingas, turinys – platus, pedagogų perfekcionizmas – beribis. Bendraukite ir dalykitės tarpusavyje, padėkite vieni kitiems įveikti kartais tokius sudėtingus ugdymo rebusus. Neabejingumas kolegų rūpesčiu stiprina empatiškumą. Padėkite vieni kitiems ir raskite galimybę kartu ne tik dirbti, bet ir džiaugtis, juoktis, švęsti gyvenimą.

Su meile,
LSEUA prezidentė dr. Daiva Šukytė

Mieli asociacijos nariai, drąsa diskutuoti, kelti klausimus ir bandyti tai, kad dar nebandyta, sukuria iš tiesų prasmingą išsilavinimą. Noras pažinti ir žinoti visada buvo viena iš stipriausių visos žmonijos varomųjų jėgų. Sveikinu mus visus su nauja pradžia ir linkiu šiais mokslo metais susitelkti bendrystei, dalytis, palaikyti vieni kitus ir naujuosius mokslo metus pasitikti drąsiai žvelgiant į ateitį.

Irma Liubertienė

Su nauja pradžia.

Didžiausios ištvermės Mokytojams... Kantrybės tėvams... Taip svarbu šiandien būti visiems viename rate – gerbiant, dalijantis, įsiklausant...

Su meile

Rolanda Šliažienė-West

Linkiu, kad naujais mokslo metais stipriausias jausmas būtų pažinimo džiaugsmas. Tai asmenybės tobulėjimo metas. Tegul šis gražus ruduo įkvėps Jus naujiems siekiams ir kūrybai!

Būkit laimingi rudenio vėjui žarstant lapus...

Vidas Krištaponis

Tarptautinės mokytojų dienos proga linkiu drįsti kartais pasakyti „ne“, „bijau“, „man liūdna“ ir nesijausti dėl to pažemintam, mylėti kitus, bet jų nevaržyti, suteikti sau teisę būti klystančiam ir besimokančiam, leisti sau būti laimingam.

Reda Kunickienė

Linkiu kiekvienam iš mūsų būti atkakliam. Gebėkime pagarbiai savo bendruomenėje pasakyti, ko siekiame, ką galvojame, įvardykime savo poreikius, išsigrūninkime, kokių poreikių turi bendruomenėje dirbantys, besimokantys žmonės. Ryžto ir atkaklumo mokykime savo vaikus – tada jie išmoks pasitikėti savimi.

Loreta Kaltauskienė

Spalio 26 d.

vyks vieša diskusija - konsultacija dėl SEU bendruomenės telkimo.

Pasižymėkite šią dieną kalendoriuose, o išsamesnę informaciją bus atsiųstą į elektroninius paštus.

Senjorės Mokytojos palinkėjimas kolegei (-ai), pradedančiai (-iam) Mokytojo darbą

Ona Slušnienė,

Ilgametė Alytaus Dzūkijos mokyklos matematikos mokytoja

Kai manęs paklausė, ko palinkėčiau dirbti pradedantiems mokytojams, nusijuokiau. Gal pirmiausia turiu atsiminti, kada buvau mokytoja? Tų jaunųjų mokyklose jau nebesilankau. Tačiau sveikinti ir linkėti gera visada yra tinkamas laikas.

Foto K. Zalnierukynaitės

Sokratas galėjo sau leisti paskelbti: „Žinau, kad nieko nežinau.“ Mes, tiek jauni, tiek seni, galime būti „kuklesni“: žinau ne viską. Tada net jei dalyką tariasi išmanęs, negalėsi stoti prieš vaikus kaip visazinis pasipūtėlis. Atseit – laikykites, mokysiu jus! Dabar aš paklausčiau savęs, ko mokysiu – to siauro srautelio, kuris yra mano specialybė, ar neaprepiamos visumos, kuri yra mūsų visų gyvenimas? Siauruma – per siaura, platumas – nepažini, bet pasirinkus mokytojo profesiją pravartu žinoti, kad būsi išbandytas visais įmanomais būdais.

Turėkite antrąjį „aš“, kabantį virš jūsų ir mokinių. Tegul antrininkas dažniau juokiasi iš minutinių tragedijų. Kaip jus, taip ir mokinius, jų tėvus ugdo visi žmonės, tarp kurių būnate. Kartais „nuugdo“. Susitarkite su tuo ir gailėkitės ne savęs, o mažųjų. Baigę darbo dieną, kai griūsite iš nuovargio ir nuostabos Kas mane išsiurbė?, žinokite – rytoj rytą būsite nauji, nes reikalingi. Kunigas, daktaras ir mokytojas – vardykite, kokia norite tvarka – yra amžinos profesijos. Pagalvokite, kokia graži senatvė jūsų laukia. Roposite sau gatve ir išgirsite: „Laba diena, mokytoja (-au), ar prisimenate mane?“ Dar primins, teisinsis, kad buvo išdykęs arba negabi, papasakos apie savo vaikus. Tokie patys pakiužę toliau eisite džiūgaudami, kad kažkada buvote įleisti į to vaiko orbitą. Bet pradėkite džiaugtis jau dabar, nes savo nepakartojamu gyvenimu dalijatės su gerąja pasaulio puse – vaikais.

Vaikščiokite į teatrą, koncertus, skaitykite knygas, būkite įdomūs, bet nemojuokite savo pomėgių vėliavėlėmis. Vaikai viską supras iš jūsų elgsenos. Ir vėl – po daugelio metų sutiksime juos kituose koncertuose ir vietose, kurias esate pamėgę. Ten bus jau net trys kartos bendraminčių, o gal pradžia – jūs?

Nebūtinai bus taip gražu ar lengva. Tačiau būkite drąsūs darbe ir šiek tiek tylesni kalbėdami apie pinigus. Nudrengti batai asmenybei kenkia mažiau negu pamestas orumas. Iš bado nemirštama valstybėje, kur žmonės gali taikiai darbuotis, dalintis ir mylėti vienas kitą. Kaip tik tokia yra mūsų Lietuva. Didžiukimės!

Svarbus kiekvienas mokytojas

Lietuvos socialinio ir emocinio ugdymo institutas bei dar 12 organizacijų iš 7 Europos šalių partneriais 2021 m. pradėjo įgyvendinti tarptautinį švietimo politikos priemonių eksperimentinį projektą „Mokymas būti“ vykdomą pagal ES programos „Erasmus+ KA3“.

Projektas „**Mokymas būti**“: mokytojo profesinio augimo ir gerovės palaikymas socialinio bei emocinio mokymosi srityse“ siekia sukurti ir išnagrinėti naujoviškų mokytojų rengimo ir profesinio tobulėjimo praktikų rinkinį, kuris galės skatinti mokytojų profesinę gerovę.

Projekto tikslas - parengti **naują internetinę mokyklų tobulinimo ir profesinės mokytojų gerovės skatinimo programą**.

Projektas padės motyvuoti mokytojus tobulinant socialinius ir emocinius įgūdžius bei neleis perdegti.

Projektas orientuotas į psichosocialinių darbo aplinkos aspektų, profesinės gerovės ir darbo rezultatų sąsajas. Taip pirmiausia sprendžiami nacionaliniai ir Europos švietimo klausimai ir nustatomos naujos veiksmingos mokytojų profesinio tobulėjimo strategijos. Tai padės pagerinti mokytojų darbo, mokymo ir mokymosi aplinką bei švietimo kokybę.

Projekto trukmė: 36 mėnesiai (2021 m. vasario 28 d. iki 2024 m. vasario 28 d.);

Projekto įgyvendinimui suplanuoti 8 etapai, iš kurių trys skirti mokykloms, juose dalyvaus 15 mokyklų. Penkios mokyklos (grupė A) padės kurti internetinio mokytojų gerovės kursą. Kitos penkios mokyklos (grupė B) dalyvaus programėlės tyrime, o dar kitos penkios mokyklos (grupė C) išbandys programėles integruojant į mokyklas.

Atraminė teorija, kuria vadovaujasi projekto vykdytojai – socialinis ir emocinis ugdymas, nes tikime, kad socialinės ir emocinės kompetencijos padeda įveikti asmenines ir profesines krizes, išvengti perdegimo, perfekcionizmo, pasirūpinti savo ir kitų emocine gerove. Tačiau taip pat reikėtų atsižvelgti į socialinės, emocinės ir psichinės gerovės naudą mokytojams.

Kasdien mokytojai jaučiasi nepalaikomi, nepakankamai įvertinti, pervargę ir nepakankamai mokama už jų darbą, o tai sukelia stresą, kuris daro įtaką jų psichinei sveikatai ir gerovei. Tačiau tyrimai rodo, kad mokytojai, mokantys savo mokinius socialinių ir emocinių įgūdžių, linkę apmąstyti, tobulinti ir savo socialines-emocines kompetencijas.

7 PRIEŽASTYS, KODĖL IR KAIP SEU GERINA MOKYTOJŲ SAVIJAUTĄ!

1. SEU padeda mokytojams valdyti stresą ir „perdegimą“ nuo darbo

SEU suteikia mokytojams priemones, skirtas ugdyti savimonę. Taigi mokytojai suvokia savo emocijas ir tai, kas jas gali sukelti. Žinodami šiuos veiksnius, mokytojai gali naudoti SEU strategijas, kad sumažintų ar net užkirstų kelią stresui.

2. SEU gerina mokytojų rūpinimąsi savimi

Mokytojai linkę pirmenybę teikti mokinių poreikiams, todėl sukuriama darbo ir asmeninio gyvenimo disbalansas, turintis įtakos jų gebėjimui mokytis. SEU padeda mokytojams suvokti, kada jie pasiekia savo ribas, ir priimti teigiamus sprendimus dėl savo gerovės.

3. SEU gerina sprendimų priėmimą

Remiantis tyrimu, nuolatinis stresas daro įtaką mokytojų sprendimų priėmimo strategijoms, susijusioms su įpročiais, o ne tikslais. Taigi SEU savitvardos įgūdžiai padeda mokytojams sumažinti streso lygį ir priimti labiau apgalvotus bei mažiau šališkus sprendimus.

4. SEU stiprina mokytojo ir mokinio santykius

SEU padeda mokytojams tobulinti santykių įgūdžius ir suprasti savo bei kitų emocijas, todėl klasėje sukuriama tvirti mokytojo ir mokinio santykiai.

5. SEU sukuria palaikančią aplinką

SEU ugdo socialinį sąmoningumą ir tvirtus santykių įgūdžius, kurie padidina norą bendrauti ir dalyvauti veikloje, kuri padeda mokytojams kurti santykį su savo kolegomis. Glaudus ryšys su žmonėmis, su kuriais jie dirba, sukuria rūpestingą aplinką, kurioje mokytojai dažniau siūlo ir gauna paramą.

6. SEU padeda mokytojams būti efektyvesniems

Naudodami SEU strategijas mokytojai geriau suvokia savo emocijas, kurios daro įtaką jų mokymo praktikai. Taigi, jie gali panaudoti savo emocijas modeliuodami klasės dinamiką.

7. SEU skatina mokytojus mokytis

Kai mokytojai mato teigiamus pokyčius savo mokiniuose ir klasėse, jie jaučia pasiekę sėkmę. Šis jausmas ir produktyvesnių užsiėmimų viltis gali atnaujinti mokytojų meilę mokytis.

Mokytojų ir mokinių gerovė yra tarpusavyje susijusi, o tai labai prisideda prie mokinių akademinės sėkmės. Atsižvelgiant į tai, kiek naudos SEU teikia visiems dalyvaujantiems asmenims, kuo anksčiau jis bus įtrauktas į ugdymo procesą, tuo bus geriau.

**IŠMINTINGI ŽODŽIAI
APIE MOKYTOJO GEROVĘ**

2016 M. MOKYTOJŲ SKAITTYTOJŲ APKLAUSA APIMA

Žvelgiant į savo „kaip pedagogo, patirti, jei galetumete papildinti patarimus su savo bendraamžiais, koks tai būtų?“

Štai keletas patarimų

- „Rūpinkitės ir protu ir kūnu. Jei perdegti, tu negali atsiduoti 100% - bet mokytojai įpratę tai daryti.“
- „Pasinaudokite visais aplinkiniais ištekliais, neišradinėkite rato iš naujo ir visada sakykite, kai nesiseka puikiai.“
- „Stenkitės juoktis kiekvieną dieną.“
- „Darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrė. Sudeginti tradiciniai ir įtikalys. Suptamokite bent vieną dieną per savaitę, kai nedirbate jokia darbo.“
- „Raskite vyresnį mentorą, kurio galite pasitikėti!“
- „Palaikykite savo asmeninį sveikatą. Atsakykite gyvenime išėjimo ir sveikatai turint mokytis ir išmokyti su kuriais dirbate.“
- „Kai mokote, turite pasistengti, kad jums ir jūsų mokiniams mokymas būtų apdovanojantis ir smagus.“

„Padėkite vieni kitiems, kiek įmanoma. Palengvinkite mokymo procesą dalindamiesi savo sukurtu turiniu.“

Teacher.

(Šaltinis: McGraw, Hill. 2021, July 9. 7 Reasons Why Social-Emotional Learning is Important for Teacher Wellbeing. Medium. Online. Accessed on 4 August 2021. <https://medium.com/inspired-ideas-prek-12/7-reasons-why-social-emotional-learning-is-important-for-teacher-wellbeing-52237dd002f4>)

Puslapį parengė Marta Sirokova, Socialinio ir emocinio ugdymo instituto administratorė

Bendradarbiavimas vaiko ugdymosi sėkmei: nuo galimybės iki realybės

Rūta Kauneckienė ir Kęstutis Bakutis,

Raseinių Prezidento Jono Žemaičio gimnazijos mokytojai

Indrė Matevičienė,

Raseinių lopšelio-darželio „Saulutė“ direktorė

Žmogus – sociali būtybė, kuri negali visavertiškai funkcionuoti būdama viena, atsiskyrusi nuo visuomenės. Ugdymo įstaiga – taip pat sociali būtybė, kuri negali visavertiškai siekti kokybiško ugdymo, atsiskyrusi nuo kitų įstaigų. Kiekviena bendruomenė turi vertingos patirties, todėl bendradarbiavimas yra labai svarbus gebėjimas, kuris lemia žmogaus sėkmę tiek profesinėje, tiek asmeninėje srityje. Bendradarbiavimas lemia ir efektyvų ugdymosi sėkmę. Bendradarbiavimas atveria galimybes siekti pačių geriausių rezultatų, mokytis iš kitų, mokytis lyderystės ir iniciatyvos, įgyvendinant įvairius sumanymus.

Ugdymo įstaigų bendradarbiavimas skatina skirtingų kultūrų dialogą ir kuria besimokančias bendruomenes, o tai, pasak Lindos Lambert, yra vienas iš lyderystės požymių. Bendradarbiavimo tinklai padeda išplėsti besimokančių bendruomenių ribas ir leidžia pedagogams plačiau suvokti savo, kaip pedagogų, vaidmenį ir plačiau pažvelgti į savo profesiją. Bendradarbiaujančių ir besimokančių bendruomenių plėtojimui didelės įtakos turėjo Raseinių rajono savivaldybės dalyvavimas projekte „Lyderių laikas 3“ ir Raseinių rajono savivaldybės pokyčio projekto „Patyriminis ugdymas. Augdamas atsakingai auginu“ įgyvendinimas.

Dalyvaujant projekto „Lyderių laikas 3“ stažuotėje Suomijoje, Estijoje ir reflektuojant apie įvairius ugdymo įstaigų bendradarbiavimo modelius užtikrinant vaikų ugdymosi pažangą, apie įgyvendinamą patyriminį ugdymą, kilo idėja galimybę plėtoti vaikų patyriminį ugdymą paversti realybe, įtraukiant į šį procesą ir kitą ugdymo įstaigą. 2021 m. sausio 4 d. Raseinių lopšelis-darželis „Saulutė“ ir Raseinių Prezidento Jono Žemaičio gimnazija pasirašė sutartį, pagal kurią darželio teritorijoje gimnazistai kartu su biologijos ir technologijų mokytojais įsipareigojo pastatyti Vabzdžių namus, kur darželio ugdytiniai galėtų stebėti vabzdžių gyvenimą, analizuoti, daryti išvadas. Vaikai naudodami STEAM ugdymo sistemos elementus atliktų veiklos refleksiją.

Technologijų mokytojo Kęstučio Bakučio vadovaujami IVg3 kl. gimnazistai Eimantas Adomavičius ir Odilijus Simonavičius, IIg1 kl. gimnazistas Benas Butkus iš natūralaus medžio pagamino 6 namelius vabzdžiams. 3 nameliai pastatyti pirmame lopšelio-darželio pastate (Vaižganto g.18, Raseiniai) ir 3 nameliai – antrame pastate (Dariaus ir Girėno g.13, Raseiniai).

Lopšelio-darželio „Saulutė“ „Vabaliukų“, „Žiogelių“, „Vyturiukų“ ir „Žirniukų“ grupių bendruomenių nariai aktyviai dalyvavo įgyvendinant šį projektą. Paklausiųsios gimnazijos biologijos mokytojos Rūtos Kauneckienės patarimų, kuo užpildyti namelius, lopšelio-darželio pedagogės Rasa Pocienė, Reda Jocienė, Lina Puidokienė, Rita Juškevičienė, Ligita Žukauskaitė ir Renata Norkienė pradėjo rinkti reikiamas medžiagas. Tėvelių aktyvumas ir geranoriškumas kartu kurti vabzdžių namelius dar labiau motyvavo siekti vaikų ugdymosi pažangos ir skatino geriau pažinti gamtą. Taip Vabzdžių viešbutyje atsirado sekcijos įvairiems vabzdžiams bei speciali vieta centre, skirta drugeliams. Kad vabzdžiams būtų sukurta kuo natūresnė gyvenamoji aplinka, panaudoti pušų kankorėžiai, tuščiaviduriai bambuko stiebai bei medžio drožlės ir kitos medžiagos.

Lopšelio-darželio pedagogai vykdė ilgalaikes aplinkosaugines veiklas, tyrinėjo, eksperimentavo, analizavo, stebėjo ir pan. Dviejose grupėse buvo išgyti drugelių auginimo sodai. Taip ugdytiniai galėjo tyrinėti drugelių vystymosi ciklą, pamatyti, stebėti, sekti visą drugelio gimimo ciklą, jo maitinimąsi ir elgseną. Vadovaujami ikimokyklinio ugdymo mokytojos Renatos Norkienės vaikai šoko, dainavo, įtvirtino įgytas žinias.

Sukurti Vabzdžių nameliai privalios naudinguosius vabzdžius, kurie padės kovoti su kenkėjais. Vabzdžių viešbutis atliks ir edukacinę funkciją, nes ne tik vaikai, bet ir suaugusieji mokysis stebėti bei pažinti vabzdžių pasaulį. Dekoratyvūs nameliai papuošė ir aplinką. Vabzdžių viešbutis – tarsi sumažintas vabzdžių gyvenimo gamtoje modelis.

Birželio 4 d. gimnazistės Sabina Dulevičiūtė (Ig4 kl.), Oksana Selvenytė (Ig5kl.), Airida Tamkutė ir Gabija Šedaitytė (IIg1 kl.) kartu su biologijos mokytoja Rūta Kauneckiene vyko į darželį pas mažuosius draugus supažindinti juos su vabzdžių gyvenimu, apsauga bei paskatinti domėtis mažųjų gamtos gyventojų pasauliu. „Darželyje man patiko vesti paskaitą apie vabaliukus, nes įgijau naujos patirties, vaikai buvo labai draugiški, aktyviai dalyvavo veikloje: atsakinėjo į klausimus, papasakojo savo istorijas apie vabaliukus, iminė mįslės, šoko. Labai patiko patys vaikai, nes tik atėjusios iškart su jais susidraugavome, jie mums deklamavo išmokus eilėraštkus“, – mintimis dalijosi gimnazistė Airida.

Bendradarbiaudami galime daugiau. Besimokančios bendruomenės tampa didesnės ir stipresnės. Juk mes visi siekiame bendro tikslo – tinkamai ugdyti vaiką.

Žaidimas: „Meškiuk, pabusk“

Žaidimo tikslas: mokytis įsiklausyti, atpažinti draugo balsą

Žaidimo aprašymas: Vienas žaidėjas, „Meškiukas“, pasodinamas ant kėdės ir užsimerkia, arba jam užrišamos akys. Kiti žaidėjai išsirikiuoja jam už nugaros. Kiekvienas priėjęs prie meškiuko pasako „Meškiuk, pabusk“, stengdamasis iškreipti savo balsą, kad meškiukas neatpažintų. Meškiukas spėja, kas iš žaidėjų tai pasakė. Jei atspėja, tai tas žaidėjas ir meškiukas keičiasi vietomis, jei ne, žaidėjas, žadinęs meškiuką, eina į eilės galą, o kitas žaidėjas bando pažadinti meškiuką.

Socialinių ir emocinių gebėjimų ugdymas taikant integruoto raštingumo metodus priešmokyklinėje grupėje

Jūratė Garbaravičienė,

Kauno lopšelio-darželio „Žara“ priešmokyklinio ugdymo pedagogė

Ikimokyklinė įstaiga socialinių emocinių gebėjimų ugdymo kontekste yra svarbus socializacijos veiksnys, dėl kurio vaikas įgyja esminių žinių, susiformuoja gebėjimus bei įgūdžius, perima vertybes ir elgesio normas, būtiną gyvenant jį supančioje aplinkoje. Nors priešmokyklinio ugdymo grupėse vis daugiau dėmesio skiriama akademiniam mokymui, socialinis ir emocinis ugdymas išlieka svarbi kasdienybės dalis.

Nuolat sąveikaudamas su socialiniu pasauliu, vaikas įgyja būtinų gebėjimų, kurie tampa reikalingi visose jo gyvenimo srityse. Tačiau tik išugdžius raštingumo gebėjimus vaikas gali tinkamai išreikšti tai, ką jaučia, girdi ir mato. Jam lengviau suprasti savo ir kitų jausmus, ieškoti sprendimų būdų, sklandžiai dėstyti mintis. Kad susiklosčius tam tikrai situacijai vaikas sugebėtų priimti atsakingus sprendimus, labai svarbu kuo anksčiau pradėti formuoti socialinius emocinius gebėjimus, kurie reikšmingi jauno žmogaus tobulėjimui.

Siekiant išsiaiškinti, kokie socialinių emocinių gebėjimų stiprinimo būdai gali būti naudojami priešmokyklinėje grupėje, buvo atliktas kokybinis tyrimas. Pirmajame etape buvo vykdomas ugdomųjų veiklų stebėjimas, antrajame – diskusija su pedagogais. Stebėjimu buvo siekiama surinkti informaciją apie vaikų socialinius emocinius gebėjimus integruojant raštingumo ugdymo metodus, o diskusijos metu pedagogai dalinosi savo patirtimis bei nuomonėmis.

Taigi, tyrimo metu buvo stebimas raštingumo ugdymo metodų poveikumas: spausdintinė aplinka, knygų skaitymas, interaktyvus rašymas ir piešimas, emocijų ženklavimas, diskusijos, socialinės istorijos. Priešmokyklinio ugdymo pedagogams labai svarbu, kad grupėje būtų tikslingai naudojama spauda, pagrįsta ir funkcinė, ir aplinkos požiūriu. Spausdintinė aplinka padeda vaikui lengviau atpažinti ir sieti žodžius su iliustracijomis, skatina vaiką skaityti bei rašyti. Knygų skaitymas turi didelę įtaką vaiko supratimui apie kalbą, skatina mąstyti, turtina žodyną ir gerina rašymo įgūdžius. Interaktyvus rašymas ir piešimas (pvz., raidžių lipdymas iš plastilino, rašymas ant kinetinio smėlio, akmenų, piešimas ant grotažo popieriaus, pirštais ant drobės ir pan.) suteikia vaikui galimybę neįprastu būdu pritaikyti rašymo bei piešimo gebėjimus. Emocijų ženklavimas leidžia vaikams atpažinti, suprasti ir įvardyti savo jausmus. Suaugusieji, diskutuodami su vaikais apie įvairius jų išgyvenimus, parodo vaikams, kad jų jausmai priimami ir suprantami. Tai sustiprina vidinį vaiko Aš jausmą ir padeda jam mokytis atpažinti bei įvardyti savo jausmus. Socialinių istorijų metodas padeda vaikams suprasti emocijas ir suvokti socialines sąveikas. Labai svarbu prieš pradėdant spręsti konfliktus ir problemas suprasti savo, kaip ir kitų, emocijas. Klausydami socialinių istorijų, vaikai sužino, kaip lengviau susidoroti su kasdieniais sunkumais, bei mokosi tinkamai reaguoti įvairiose situacijose.

Gebėti atpažinti ir tinkamai išreikšti savo jausmus – svarbus gebėjimas kokybiškai kiekvieno vaiko raidai. Pastebėta, kad užduotis atlikdami žaidimo forma vaikai elgiasi daug drąsiau, laisviau reiškia savo mintis. Tam ypač tinka pasitelkti vaidybines situacijas. Jos skatina vaikus kalbėti apie jausmus, moko išreikšti emocijas bei pritaikyti savo patirtį. Stebint vaidybines situacijas aiškėja, jog vaikams pakankamai sunku perteikti emocijas. Jiems sudėtinga žodžiu išreikšti tai, ką nori pasakyti – pritrūksta drąsos arba bijo suklysti. Tačiau bendraudami tarpusavyje vaikai vieni iš kitų semiasi žinių, dalijasi patirtimi, aiškinasi patiriamų sunkumų esmę ir galimus sprendimo variantus. Pastebėta, jog stiprų poveikį mokymuisi turi nuolatinės diskusijos, jų metu vaikai tampa vis atviresni, lengviau kalba apie jausmus ir reiškia emocijas, sklandžiau dėsto mintis.

Tyrimo rezultatai atskleidė, jog ugdant vaikų socialinius emocinius gebėjimus svarbu atsižvelgti į vaikų individualumą, kiekvieno vaiko gebėjimą skirtingai priimti informaciją ir skirtingai ją interpretuoti. Pasakų skaitymas ir veiklos, skatinančios diskusijas – vieni iš dažniausiai pedagogų naudojamų metodų vaikų socialiniams emociniams įgūdžiams sustiprinti. Pabrėžiama, jog taip galima vaikams suprantama kalba atsakyti į visus jiems kylančius klausimus. Pedagogai kaip priemonės ugdymo veiklose dažniausiai naudoja įvairius vaizdinius, kuriuose vaikai gali atpažinti savo emocijas ir jas suprasti. Taip pat atkreipia dėmesį į kūrybinių vaidmenų žaidimų erdves, kur vaikai mokosi bendrauti, išreikšti savo jausmus, nuotaikas, mintis ir taip susipažinti su aplinka. Tyrimo dalyvavusių pedagogų nuomone, ugdant vaikų socialinius emocinius gebėjimus itin svarbu, ką vaikas atsineša į darželį iš šeimos, kaip vaikas bendrauja su savo artimaisiais namuose, kaip šeimoje reaguojama į vaiko emocijas, koks apskritai yra emocinis fonas šeimoje.

Tyrimo metu pastebėta, kad taikyti integruoto raštingumo metodus yra prasminga bei naudinga, jeigu yra sudarytos sąlygos ir sukurta visavertė aplinka, kuri yra itin svarbi vaiko raidai ir ugdymo(si) proceso kokybei. Patraukliai įrengta knygų skaitymo erdvė, gausiai naudojama spauda skatina lengviau atpažinti žodžius ir stiprinti skaitymo įgūdžius. Estetiškai patrauklioje grupės patalpoje vaikai jaučiasi smagiai, žaismingos spalvos ir ryškūs pavadinimai padeda kurti jaukią atmosferą.

Mane, kaip tyrėją ir pedagogę, šis tyrimas praturtino, įprasmino mano patirtį, suteikė galimybę tobulėti. Stebėdama vaikus supratau, jog norint, kad vaikas atsiskleistų, jis pirmiausia turi jaustis saugus, mylimas, pripažintas, reikalingas; vaikas turi jausti suaugusio žmogaus rūpestį ir bendraamžių priėmimą. Bendraujant su vaikais, labai svarbus veiksnys yra kontaktas, ypač kalbant apie jausmus. Vaikai, kurie nejaučia palaikymo, paskatinimo, gali užsisklęsti ir slėpti savo jausmus. Nereikia didelių pastangų užmegzti ryšį su vaiku: kartais užtenka tik apsikabinti, pažiūrėti į akis, paklausti, ar viskas gerai, drauge pavartyti knygelę, pajuokauti, ir vaikas daug greičiau atsiskleidžia.

RAŠTINGUMO METODAI

- **Spausdintinė aplinka**
- **Knygų skaitymas**
- **Interaktyvus rašymas ir piešimas**
- **Emocijų ženklavimas**
- **Diskusijos**
- **Socialinės istorijos**

SEU Raseinių r. Ariogalos lopšelyje-darželyje

Aušra Vasilienė,

Ariogalos lopšelio-darželio socialinė pedagogė metodininkė

Socialinis emocinis ugdymas lopšelyje-darželyje organizuojamas kaip procesas, apimantis savimonės, savitvartos, socialinio sąmoningumo, tarpusavio santykių, atsakingų sprendimų priėmimo įgūdžių ugdymą, įtraukiant tėvus ir bendruomenę.

Pilietiškumo ugdymas – vienas iš būdų ugdyti visas penkias SEU kompetencijas. Vaikai mokomi būti atsakingi piliečiai: suvokti savo teises ir pareigas, rūpintis vienas kitu, bendradarbiauti, rūpintis savo aplinka, žinoti savo krašto istoriją.

Veiklos, ugdančios pilietiškumą:

- Valstybinių švenčių minėjimas ir šventimas (Sausio 13-osios, Vasario 16-osios, Kovo 11-osios, Valstybės dienos minėjimai);
- Tautiškumo ugdymas (Advento vakarai, Užgavėnės, tradicinis renginys „Taip linksmindavosi mūsų senoliai“, Kaziuko mugė ir kt.);
- Rūpinimasis gamtine ir socialine aplinka, kurioje gyvename (šiukšlių rūšiavimas, bendros talkos, aplinkos tvarkymas, daiktų antrinis panaudojimas, pagalba gyvūnams);
- Šventės, akcijos, iniciatyvos, kurios skatina bendradarbiauti, priimti bendrus sprendimus (Tolerancijos diena, sąmoningumo mėnuo, Vaikų gynimo diena ir kt.).

Ugdydami augame: socialinio ir emocinio ugdymo svarba kuriant gerą mokyklą

Dalia Lapėnienė,

Kauno Jono ir Petro Vileišių mokyklos direktorė

Vilma Milašiūnaitė,

Kauno Jono ir Petro Vileišių mokyklos direktorės pavaduotoja ugdymui ir projektinei veiklai

Diskusijos apie socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo svarbą Kauno Jono ir Petro Vileišių mokykloje prasidėjo 2007 metais, kai pavasarį mokytojų komanda dalyvavo mokymuose, o rudenį 5 klasėse prasidėjo programos išbandymas. Bėgant metams socialinio ir emocinio ugdymo idėjos apėmė visą kolektyvą, visus ugdomus vaikus ir mokinius.

Ikimokyklinio ugdymo programos vaikai dalyvauja socialinio ir emocinio ugdymo programoje „Kimochis“, priešmokyklinukai ir pradinukai – LIONS QUEST „Laikas kartu“, 5 – 8 klasių mokiniai – LIONS QUEST programoje „Paauglystės kryžkelės“. Programų įgyvendinimas apima 4 sritis. Programos ašis – savaitinė socialinio ir emocinio ugdymo pamoka, kurią veda klasės mokytojas, vėliau – klasės vadovas. Antroji sritis – socialinio ir emocinio ugdymo tematikos ir metodų integravimas į dalykų turinį. Trečioji sritis – socialinio ir emocinio ugdymo tematikos ir metodų integravimas į auklėjamąją veiklą, po pamokų vykstančius klasės renginius, mokyklos bendruomenės renginius bei projektus. Ketvirtoji sritis – bendradarbiavimas su tėvais (globėjais), jų įgalinimas pilnavertiškai dalyvauti vaiko ugdyme. Į programos įgyvendinimą siekiama įtraukti visus mokytojus, švietimo pagalbos specialistus. Nuotolinio mokymo sąlygomis socialinio ir emocinio ugdymo tematika ir metodai koreguoti įvertinus mokinių socialinius ir emocinius poreikius, darbo per nuotolį ypatumus.

Socialinio ir emocinio ugdymo programų įgyvendinimo stebėseną – svarbi ir sistemingai vykdoma programų įgyvendinimo ciklo dalis. 2021 metais atlikome pradinio ir pagrindinio ugdymo mokytojų apklausą, siekdami įvertinti, kaip jie patiria socialinio ir emocinio ugdymo poveikį, kokius svarbiausius programų įgyvendinimo privalumus ir trūkumus išvelgia. Naudojant kiekybinius ir kokybinius analizės metodus išskyrėme dvi SEU programų poveikio sritis: poveikis mokytojo asmenybei, darbo metodams bei poveikis mokiniams, klasių mikroklimatui.

Mokykloje įgyvendinamos SEU programos yra sukurtos ekspertų, jų efektyvumas pagrįstas moksliniais tyrimais. Įgyvendindami programas mokytojai nuolat plėtoja kompetenciją, gilina turinio tematiką, ieško mokiniams patrauklių perteikimo metodų. Ši kompetencija padeda mokytojams visose gyvenimo ir profesinės veiklos srityse įsisąmoninti ne tik ugdomų mokinių, bet ir savo socialinius ir emocinius poreikius. Apklausoje metu mokytojai nurodė, kad SEU kompetencija skatina juos taikyti į mokinių orientuotą mokymo metodiką, pateikti dalyko turinį aktyviais ir inovatyviais būdais (83%), pastebėti ir suprasti mokinių poreikius bei kryptingai formuoti mokymuisi palankų klasės mikroklimatą (79%), pasirinkti veiksmingesnius klasės valdymo metodus dirbant klasėse, kuriose mokosi emocijų ir elgesio sunkumų turintys mokiniai (75%) bei sąmoningai pasirinkti tinkamus savo pozicijos ir emocijų išreiškimo būdus esant sudėtingoms pedagoginėms situacijoms (75%). Nuoseklus ir ilgalaikis socialinis ir emocinis ugdymas turi įtakos mokiniams, klasių mikroklimatui.

Dėl pastaraisiais metais vykusių mokyklų reorganizavimo procesų nemaža dalis mokytojų turėjo galimybę palyginti, kuo skiriasi mokymosi procesai dirbant su mokiniais, kurie dalyvauja socialinio ir emocinio ugdymo programoje ir kurie nebuvo į ją įtraukti. Mokytojai nurodė, kad pradėjus įgyvendinti socialinio ir emocinio ugdymo programą keitėsi mokinių santykiai klasėje: bendravimas tapo nuoširdesnis, atviresnis, geranoriškesnis, ženkliai mažėjo įvairių nepakantumo formų (71%), mažėjo mokymuisi trukdančio elgesio, tokio kaip taisyklių nesilaikymas, nenoras atlikti tam tikro tipo užduotis, demonstravimas (62%). Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys, sunkiau pritampantys mokiniai ėmė jaustis saugesni, labiau atsiskleidė ir įsitraukė į klasės socialinį gyvenimą (62%). SEU poveikis mokinių mokymosi pasiekimams taip pat pastebėtas, tačiau nėra taip akivaizdžiai išreikštas ir priklauso nuo dalyko (46%). Šie duomenys įrodo pastaraisiais metais stebimą mokinių pasiekimų gerėjimo tendenciją. Mokytojai taiko vis daugiau inovatyvių mokymosi metodų, mokinių ir mokytojų dialogas remiasi geranoriškumu, bendro rezultato siekiu.

Socialinio ir emocinio ugdymo programos diegimas Kauno Jono ir Petro Vileišių mokykloje buvo pirmoji iš daugelio inovacijų, padėjusių įgyvendinti geros mokyklos sampratą. 2010 metais mokykloje pradėta diegti globalaus pilietiškumo ugdymo programa, 2011 metais prisijungėme prie Microsoft mokyklų tinklo, 2015 metais tapome į STEAM orientuoto ugdymo mokyklų tinklo nariais, 2017 metais pradėjome įgyvendinti mąstymo gebėjimų ugdymo programą „Mąstymo mokykla“, 2020 metais buvome pripažinti Aktyvia mokykla. Taigi socialinės ir emocinės kompetencijos yra bendra mokyklos bendruomenės, mokinių, mokytojų ir tėvų kalba, kuri įgalina nuolat ieškoti ir kurti siekiant bendro tikslo – kurti mokyklą, kurioje augame ir ugdome.

Vilma Anelauskienė,

Vilkaviškio „Ažuolo“ progimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Aida Liaudinskienė,

Metodinės tarybos pirmininkė

Vilkaviškio „Ažuolo“ progimnazijoje socialinis emocinis ugdymas – nuolatinis uždavinys, telkiantis bendruomenę puoselėti saugią ir sveiką psichologinę aplinką, kurioje besimokantys įgytų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų visumą, būtų gerbiami ir skatinami, džiaugtųsi buvimu mokykloje ir laikytų jį pramingu. Mokykloje vykdoma LIONS QUEST socialinio ir emocinio ugdymo programa.

Motyvuojančios mokymosi ir atradimų patirtys, drąsa jomis dalintis ir kalbėti viešai, kūrybiškai mąstyti – tokie praėjusių mokslo metų birželio 10 dieną įvykusios mokinių konferencijos „Mano sėkmės istorija“ tikslai.

Sveikindama konferencijos dalyvius ir svečius, progimnazijos direktorė Gileta Naujokienė džiaugėsi sutelktu dideliu pranešėjų būriu, aktualia konferencijos tema, vedančia į asmeninę ūgtį, palinkėjo sėkmės visiems kalbėtojams. Direktorės pavaduotoja ugdymui Vilma Anelauskienė apžvelgė mokslo metus, akcentuodama aukštus ir gausius mokinių pasiekimus olimpiadose, konkursuose, neformaliojo ugdymo veiklose, išskirdama Refleksijos dienas, kuriose mokiniai kartu su pedagogais, tėvais kalbasi apie savo patirtus jausmus, emocijas, geba vertinti asmeninę pažangą, įsivardija stiprybes, kelia tolimesnius lūkesčius. „Šiandien drąsiai sakau, kad kiekvienas iš Jūsų patyrėte sėkmę. Jūs paaugote. Paaugote ne tik centimetais, paaugote dvasiškai, kaip asmenybės – kiekvienas individualiai. Galbūt sėkmingai padėjote draugui, sėkmingai atradote naują pomėgį, įgyvendinote svajonę, prisijaukinote augintinį...Yra begalė sėkmės formulių“, – kalbėjo direktorės pavaduotoja.

Savo įžvalgomis bei asmeninėmis patirtimis pasidalijo konferencijos viešnia – Vilkaviškio muzikos mokyklos mokytoja, socialinio emocinio ugdymo programų instruktorė Raimonda Kurauskienė. Jos įtraukiantis, nuoširdus ir turiningas pranešimas praturtino dalyvių suvokimą apie sėkmę, padaršino ir paskatino jos siekti.

Renginyje netrūko sėkmės istorijų sklaidos. 1–4 klasių grupėje mokiniai dalijosi mintimis apie visagalę draugystę, atrastą meilę žirgams, pasakojo, kaip išmoko piešti kompiuterinius žaidimus, kalbėjo apie metus, praleistus „už ekrano“ ir nelengvas „nuotolines keliones“, siekiant gerų mokymosi rezultatų. Vienas iš mažųjų pranešėjų davė paprastą patarimą: „Jei viskuo domėsi, tai daug ir mokėsi.“

5–8 klasių grupėje buvo skaitomi pranešimai apie atrastą talentą, kuriant anime žanro komiksus, pagautą sėkmę šokio ritme, įdomius PC žaidimus, apie daug užsispyrimo ir kantrybės pareikalavusias pastangas siekti lietuvių kalbos pamokose devyneto. Išgirdome atviras patirtis apie sėkmę pritaipyti naujoje mokykloje, atrastus savyje gebėjimus prakalbinti papūgą, griežti smuiku ir kt.

Visi 17 mokinių pranešimai buvo informatyvūs, įvairaus turinio. Asmeninės istorijos reikalingos, jos motyvuoja, skatina savi-raišką, ugdo gebėjimą raiškiai kalbėti, sklandžiai reikšti mintis, bendradarbiauti ir dalintis atradimais. Tai lyg mokslo metų pabaigos akcentas, patvirtinantis, kad iššūkiai – tai kelias į tobulėjimą.

Socialinis emocinis ugdymas ryškus ir kitose progimnazijos veiklose. Treji metai organizuojamos Savanorystės dienos, kuriose 5–8 klasių mokiniai, pasiskirstę įvairaus amžiaus grupelėmis, atlieka neatlygintinas veiklas ne pelno siekiančiose organizacijose: vaikų lopšeliuose-darželiuose, Krašto muziejuje, viešojoje bibliotekoje, „Carite“, Vilkaviškio ligoninėje, pensionate ir kitur. Ši veikla džiugina ir mokinius, kadangi ugdo darbštumą, atjautą, gebėjimą prisitaikyti prie kitokių sąlygų, leidžia pažinti save, pajauti kitų žmonių dėkingumą. Kiekvienoje klasėje kas savaitę vedamos SEU pamokos formuoja humaniškus mokinių tarpusavio santykius, pasitikėjimą ir solidarumą. Aktyviai veikia mokinių savivalda, stiprinanti bendruomeniškumą, komandinį darbą, saviraiškų dalyvavimą mokyklos gyvenime.

Įsivertinant mokinių socialumą, progimnazijoje išryškėja pageidautini rezultatai: saugi atmosfera, pagerėję ugdymosi pasiekimai, auganti asmeninė pažanga, savivoka, savivertė. Taip įprasminama progimnazijos vizija – „Auginti ir auganti mokykla“.

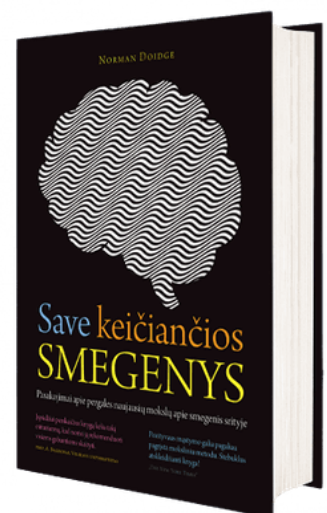
Knygų lentynėlė

Norman Doidge

Save keičiančios smegenys

2017 m. leidyklos „Kitos knygos“ išleistoje knygoje naujai žvelgiama į svarbiausią žmogaus organą - smegenis ir sakoma, kad jos geba keistis, o jų stublinančios transformacijos gali padėti įveikti įvairias psichines ir fizines žmogaus ligas ir netgi negalią. Ilgus metus buvo manoma, kad žmogaus smegenys yra „baigtinis produktas“, kad jų anatominė sudėtis nekintama, jos neturi jokių galimybių keistis ir atsinaujinti. Tačiau jei žmogui auga nagai ir plaukai, sugyja sulaužyti kaulai, o raumenų masė gali būti auginama, ar tas pats nevyksta smegenyse? Norman Doidge pateikia teigiamą atsakymą. Anot jo, smegenys – plastiškas ir gyvas organas iki pat senatvės galintis keistis, būti tobulinamas ar net perprogramuotas.

Knygoje „Save keičiančios smegenys“ pasakojamos tikros pacientų istorijos – jiems ši inovatyvi metodika padėjo sugrįžti į gyvenimą, integruotis į visuomenę, o kai kurie jų ėmėsi padėti likimo bendražygiams.

Rūta Kupčinskaitė.

Verslininkė, mama, menininkė, sociologė

Dabar plačiau kalbama apie įtraukijį ugdymą mokyklose, todėl noriu pasidalinti savo patirtimi ir nuomone.

Gimiau su negalia, kuri pažeidė mano kūną, skeletą. Nuo gimimo negaliu vaikščioti, tad jau vaikystėje buvau nurašyta ne tik medikų, bet ir švietimo sistemos, nes tais laikais ugdyti vaiką su negalia nelabai kas ėmėsi. Mokytojai ateidavo manęs mokyti į namus, tad stebėdama pro langą vaikus, galvodavau: „Kaip jiems gerai, kad gali eiti į mokyklą.“ Didžiausia šventė būdavo, kai manęs aplankyti ateidavo bendraklasiai, todėl neužsičiaupdama klausinėdavau apie tai, kas vyksta mokykloje. Šiomet, lydėdama dukrą į pirmąją klasę, vos tramdžiau ašaras ir džiaugiasi, jog ji patirs tai, ko nepatiriau aš.

Tačiau negalia nesutrukdė man baigti mokyklos ir studijuoti Kauno Vytauto Didžiojo universitete. Čia neliko mano negalios, neliko gailėsčio, tačiau supratau, jog mokytis reikės ne tik to, kas numatyta pagal studijų programą, bet ir to, kas vis dėlto liko mokyklos suole – socialinių įgūdžių. Ar kada pagalvojote, kiek šaligatvio bortelių, slenksčių ir laiptų turite įveikti, norėdami patekti į universitetą? O jei dar lyja, sniega ar slidu?.. Grupės draugai pagelbėdavo, bet visada stengdavausi iš auditorijos prie laiptų „atskuosti“ pirma, kad nelikčiau užmiršta auditorijoje.

Dėl nesėkmių, kurios susijusios su aplinkos prieinamumu, teko pasiimti akademinės atostogas.. Metus kūriau strategiją, kaip tą sistemą pakeisti, kad ne tik aš, bet ir kiti negalią turintys studentai galėtų studijuoti. Grįžau su naujomis idėjomis ir tapau ne tik kurso seniūne, bet ir fakultetų atstove, o ryžtas eiti tiesiai pas rektorių mane stebina iki šiol. Mano parengta strategija, kaip padidinti judėjimo negalią turinčių studentų galimybę mokytis auditorijose, sužavėjo rektorių ir atsižvelgus į prašymus visos paskaitos tapo prieinamos. Vėliau atsirado lėšų naujiems liftams, skaityklos įrangai neregiam ir kitiems svarbiems dalykams. Aš nuoširdžiai džiaugiuosi, jog universitete dėstę puikūs profesoriai patikėjo mano noru sukurti aplinką, kuri būtų tinkama visiems norintiems studijuoti. Tad VDU tuo metu tapo draugiškiausiu universitetu studentams su negalia.

O dabar apie tą įtraukijį ugdymą ir laisvę būti pilnaverčiais mokiniais, studentais ir darbuotojais. Daugelis sakys, jog institucinis ugdymas specialiosiose mokyklose yra gerai, tačiau... Labai gaila, kad turintieji bet kokią negalią yra „įmetami“ į tą sistemą, kuri uždaro, kuri yra specializuota ir skirta tik neįgaliesiems, nors negalios labai stipriai skiriasi. Mano negalia baigiasi ten, kur baigiasi laiptai, kur galiu patekti, savarankiškai judėti ir pažinti. Galbūt į šokių būrelį ir negalėjau eiti, bet fizika ir literatūra man visada patiko. Kartais galvoju, kad sistema, nuolat kurianti perdėtos globos burbulą, kai kuriuos žmones paverčia neįgaliais. Net jei kūnas ir yra nejudrus, galva ir protas nusipelno kokybiško švietimo ir galimybės pažinti.

Manau, jog vaikai, kurie turi judėjimo negalią, turi teisę su visais lankyti mokyklą, turėti galimybę patekti į klases, patirti sveiką konkurenciją su bendraklasiais, pasipykti, draugauti, gauti ne tik žinių, bet ir ugdytis socialinius įgūdžius. Be to, būnant su grupeje, didėja vaiko empatija ir supratimas, mokomasi padėti ir vertinti draugą ne dėl jo negalios, o dėl asmeninių savybių.

Kita situacija, kai vaikas turi mokymosi sunkumų, kalbos ar regos negalią. Bet ir šiais atvejais dabar egzistuoja labai individuali programinė įranga, kuri gali padėti vaikams. Dėl psichosocialinės negalios man labai sunku komentuoti, mat ir čia egzistuoja tam tikri standartai. Tarkim, yra manoma, jog autizmo spektro sutrikimų turintys vaikai negebės priimti informacijos, tačiau čia svarbus tampa ne aplinkos prieinamumas, o specialistų pagalba. Tačiau ar verta būti klasėje su visais? Tikrai taip, jei tai suderinta su specialistu ir nenukenčia kiti vaikai. Tad mano nuomonė labai griežta – nesuplakime visų negalių į vieną, nes nuo negalios pobūdžio priklausoma mokymosi kokybė ir komandinis vaikų, mokytojų bei specialistų darbas.

Manau, įtraukusis ugdymas yra ne tik sistema, kuri bus nuleista „iš viršaus“, tai procesas, kuriame turi dalyvauti visi. Būtina pasistengti, kad gera būtų ne tik vaikams su negalia, bet ir negalios neturintiems. Savo dukrą mes sąmoningai leidome į darželio grupę, kurioje buvo vaikučių su specialiaisiais poreikiais. Mokome ją suprasti ir padėti draugui, kuriam sunku kalbėti ar išreikšti savo mintis, ir tikime, jog mūsų mergaitė mokės priimti bet kurį pasaulio žmogų.

Kodėl taip drąsiai kalbu? Mudu su vyru Tadu esame įkūrę įmonę „Spanguolės dirbtuvėlės“, kurios tikslas – šviesti vaikus, pasakoti jiems apie negalią ir pateikti pačius nepatogiausius klausimus. Vaikai turi galimybę išbandyti neįgaliųjų naudojamą techniką. Po susitikimų mes tampame architektais ir apsidairę po mokyklas ar stovyklavietes piešiamė projektus, kuriuose vaikai popieriaus lape „pritaiko“ aplinką visiems. Taip jie supranta, kad negalią turintieji neturi likti už mokyklos durų vien dėl to, kad juda ne su batais, o su ratais. Pridursiu, kad man labai gera matyti bendraklasius, kurie savo draugui pataria „nepadauginti sausainių, nes tada reikės paskaičiuoti insulino kiekį kraujyje“. Tai – draugiškumo išraiška, o ne diskriminacija dėl cukrinio diabeto.

Baigdama visiems linkiu sveikatos ir supratingumo.

Mokymo metodas

„Apskritas stalas“

Šis metodas yra skirtas refleksijai, jo metu mokiniai paėiliui apibendrina tai, kas buvo nagrinėta pamokoje. Užduotį galima atlikti žodžiu, tačiau šis metodas yra veiksmingesnis tada, kai suskirsčius mokinius mažomis grupelėmis, kiekvienas grupės narys užrašo apibendrinančią mintį. Netikėtumo principu išrinkti mokiniai pristato visas grupelės darbą.

Mokytojui tai suteikia galimybę pamatyti, ar visi mokiniai gerai suvokė nagrinėjamą medžiagą.

Savaitgalio šaukliai arba kaip padaryti, kad paskutinė penktadienio pamoka taptų mėgstamiausia

Modesta Barakauskaitė,

Klaipėdos Martyno Mažvydo progimnazijos lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja

Darbas nuotoliu – dar visai neseniai buvusi realybė, kurios nesame spėję pamiršti, o atėję naujieji mokslo metai, atnešę hibridinį mokymosi būdą, nuotolinį darbą perkėlė į visai kitokį lygmenį. Esminis klausimas, kuris kyla dirbant tokiu būdu, kaip mokiniams perteikti mokomąją medžiagą, kad įsisavinimas nebūtų prastesnis nei dirbant mokykloje? Mokytojai, diskutuodami tarpusavyje, teigia, kad tai padaryti yra labai sunku, bene neįmanoma, nes nuotolinis ugdymas niekaip negali atstoti darbo kontaktiniu būdu.

Neneigsiu, buvau viena iš tų, kuri stovėjo pirmose gretose teigiančių, kad mokymas nuotoliu yra visiškai neveiksmingas ir bevertis. Visgi mes, mokytojai, esame kūrybiškumo meistrai ir bet kokia sudėtinga situacija mums tampa dar viena įveikiama užduotimi bei nauja ir naudinga patirtimi. Nors birželio pabaigoje atostogauti išėjau jausdamasi taip, lyg vieni mokslo metai truko bene penkerius, tyliai didžiavausi savimi ir savo mokiniais, kaip tuos mokslo metus sugebėjome užbaigti ir ką pavyko išmokyti.

Noriu papasakoti apie vieną klasę, kuri tapo pavyzdžiu ir įkvėpimo šaltiniu, kad mokyti ir išmokyti per nuotolį – misija įmanoma. Iš penkių savaitinių pamokų vaizdo konferencijos tipo pamokas turėdavome keturias. Viena iš jų visada būdavo penktadienį – šeštoji ir paskutinė tą dieną pamoka man bei tai klasei. Vis mažiau, kaip juos įgalinti noriai dirbti pamokos metu, ir atsakymas atėjo pats. Emocija. Kokią emociją ir darbingumą mokytojas atsineša į pamoką, tai perima ir mokiniai.

Prisijungusi prie pamokos, visad pasisveikindavau tokiais žodžiais: „Laba diena, mano penktadienio šaukliai. Kaip gera jus matyti įsijungus kameras, pamatyti jūsų šypsenas, nes visi žinome, kad jei šią pamoką dirbsime, būsimė produktyvūs, į savaitgalį išeisime pakilios nuotaikos ir kažką nauja išmokę.“ Tuomet pažaisdavome mūsų nykščio žaidimą – su kokia emocija, nuotaika ir savijauta čia esame – nykštys į viršų, per vidurį arba žemyn. Skirdavome kelias minutes ir pokalbiui, kodėl taip jaučiamės. Pamokos metu taip pat kelis kartus pakartodavau: „Dirbam, padirbam, pasimokom ir einam ilsėtis.“ Žinote, kaip treneris „užveda“ komandą varžybų metu, taip ir aš juos stengdavausi užnorinti (labai linksmas ir lietuviškas žodis) dirbti. Po kelių tokių pamokų pastebėjau, kad iš tiesų tos pamokos, nors ir paskutinės darbo savaitę, produktyvumas būdavo bene didžiausias. Ilgainiui mes net kontrolinius darbus rašydavome per tą pamoką.

Kai pamačiau, kad tai veikia, tokį modelį pradėjau taikyti ir su kitomis klasėmis, ypač su žemiausią motyvaciją turinčiomis ir dažniausiai norėdavusiomis sėdėti už juodų ekranų. Ieškojau asmeninio santykio su klase, kas galėtų pakelti jų ūpą ir motyvaciją. Ir atsakymas visuomet buvo panašus – mano pačios emocija ir nusiteikimas bei produktyvumas. Vienos aštuntos klasės mokiniai pradėdavo pamoką pasveikindami mane su diena, nesvarbu, tai kovo 5 d. ar gegužės 12 d. Visuomet išgirdavau: „Mokytoja, sveikiname jus su šia nuostabią dieną.“ Minutę laiko ieškodavome, kuo ši diena nuostabi, ir rasdavome. O kai diena nuostabi, tai ir pamoka puikiai praeina, kai emocija gera, tai ir žinios lengviau įsisavinamos.

Taip, kartais mūsų emocijos gali būti nepavaldžios mūsų norui jaustis gerai, motyvuotai, darbingai, tačiau, jei vienam sunku, visai klasei bendromis jėgomis vienas kitą pakelti ir pastūmėti yra daug lengviau. Visgi mokytojas – vedlys: kuria koja ir kokios nuotaikos jis įžengia į klasę, tokią perduoda ir mokiniams, ir visai nesvarbu, ar pamoka nuotolinė ar kontaktinė.

Pagalčiau nusistovėjo šių mokslo metų tvarkaraštis ir su penktadienio šaukliais šiek tiek nuliūdome pamatę, kad penktadienį neturėsime paskutinės pamokos. Šiemet šeštoji ir septintoji pamokos vyks su viena aštuntokų klase, bet mes jau spėjome susikurti ritualą, kuris mums padės išlikti dirbingiems ir motyvuotiems, į savaitgalį išbėgti ir su naujomis žiniomis, ir geros nuotaikos.

Nuotolinis mokymas padėjo suprasti, kad mokytojo sėkmė didžiąja dalimi priklauso ne tik nuo to, kokius ugdymo metodus jis taiko, kiek dalyko žinių turi, bet ir nuo to, kokią santykį išlaiko su mokiniais kiekvienos pamokos metu. Ieškome, kas mus įkvėptų dirbti tokį sudėtingą darbą, motyvuotų, bet tiesa tokia, kad toli ieškoti nereikia – didžiausias mokytojo įkvėpėjas yra jo mokiniai ir santykis su jais.

Nusišypsokime:

Mokytoja klausia mokinio:

- Kokia yra pirmoji abėcėlės raidė?
- A.
- Puiku, o toliau?
- Visos kitos.

Mokytoja sako mokiniui:

- Išasmenuok veiksmažodį „eiti“
- Aš einu.... tu eini...
- Gal galima greičiau?
- Jis bėga, mes bėgame...

© 2021 DINOSANDCOMICS

Drakoniuką lietuviškai prakalbino
Onutė Mingė Slušnytė

Iš VŠĮ LIONS QUEST LIETUVA Facebook.com puslapio

Rugsėjis – pirmasis mėnuo po vasaros atostogų, todėl gana sudėtinga persijungti į mokymosi / darbo režimą. Mokinių tėvams siūlome keletą patarimų, kurie padės atrasti daugiau gyvenimo džiaugsmo.

PASIRUOŠKIME RUTINOS PLANĄ

Aptarkite su vaikais pasikeitusį dienos režimą ir veiklas. Nuoseklumas ir aptarimas suteiks saugumo, patirsite mažiau nerimo.

Su mažesniais vaikais aptarkite pagrindines dienos detales – valgymo, šeimos, žaidimo ir namų darbų laiką. Pagalvokite, ar tikrai suplanuotos veiklos atitinka vaiko fizines ir emocines galimybes. Būtinai atkreipkite dėmesį į technologijų naudojimo ir buvimo prie ekranų laiką.

PALAIKYKIME GERUS MIEGO ĮPROČIUS

Gerą miegą nepaprastai svarbus augančiam vaikui. Jis turi tiesioginę įtaką mokymuisi ir tobulėjimui. Padėkite vaikams susiformuoti įprotį eiti miegoti tuo pačiu laiku ir miegoti 7–10 valandų per naktį.

Primename, kad per ilgą laiką prie ekranų gali grėsmingai išbalansuoti vaikų emocinę savijautą, sutrikdyti miegą ir paveikti santykius su šeimos nariais, draugais ir bendraklasiais. Patariame prieš miegą bent 30 minučių skirti atsipalaiduoti, pasikalbėti.

INDIVIDUALŪS POKALBIAI

Kiekviena nauja pradžia, kiekviena nauja diena atneša kažką naują. Vaikai daug laiko praleidžia toli nuo jūsų. Jų gyvenimas pilnas įspūdžių, išgyvenimų, nepateiktų klausimų, nesurastų atsakymų. Skirkite dėmesį savo vaikams kalbėdamiesi apie tai, ką jie patyrė, kaip jautėsi. Paskatinkite kalbėti ir apie tai, kas gera nutiko mokykloje, kas jiems padėjo, kam jie turėjo galimybę padėti. Kalbėkite ir apie iškilusias problemas mokykloje. Atkreipkite dėmesį į vaikų emocijas, nuotaikas. Šie pokalbiai ypač svarbūs paauglystėje.

Daugiau klausykite, nei kalbėkite patys. Skatinkite kalbėti ir pasakoti rodydami nuoširdų susidomėjimą vaikų patyrimais. Laikas pokalbiui gali būti įvairus: grįžtant iš mokyklos namo, einant iš parduotuvės, ruošiantis miegoti ir pan.

UGDYKIME MEILĘ MOKYTIS

Ugdykite augimo mąstyseną. Palaikykite vaikų pastangas siekti geresnių rezultatų ir įveikti iššūkius. Siekiant mokymosi sėkmės, o patyris nesėkmę nusivilti labai paprasta, tad prieš reaguodami apsvastykite savo žodžius ir emocijas, bendraukite taip, kad išreikštumėte tikėjimą vaiko galimybėmis įveikti sunkumus. Ateityje vaikai įgis gebėjimą nepasiduoti nesėkmei, nenusivilti savimi, o eiti į priekį. Ši išsiugdyta savybė bus naudinga asmeniniame ir profesiniame gyvenime.

SKATINKIME TURĖTI LAISVALAIKIO POMĖGIUS

Padėkite vaikams susikurti balansą tarp rutininio mokymosi mokykloje ir mėgstamų laisvalaikio veiklų. Balansas padės išlaikyti gerą nuotaiką. Augančiam ir bręstančiam žmogui svarbios visos detalės: laikas su šeima, draugai, judėjimas, mokymasis mokykloje ir turiningas pramoginis laisvalaikis. Tai ypač aktualu esant įtampai pandemijos metu ar ruošiantis akademiniam atsiskaitymams. Nepamirškite vaikus paraginti išlaikyti balansą užsiėmimuose – tai bus naudinga fizinei savijautai, padės palaikyti gerą emocinę sveikatą.

VISKĄ PLANUOKIME

Nerimas ir stresas apima tada, kai nebespėjame atlikti darbų, įsipareigojimų. Tai susiję su organizaciniais įgūdžiais. Padėkite mažiems vaikams planuoti darbus, o vyresniems priminkite, kad verta pasidaryti darbų sąrašą. Darbų sąraše turėtų būti visi įsipareigojimai šeimai, draugams ar mokyklai. Suplanavus visus darbus gal pavyks rasti laiko savanorystei, kuri svarbi stiprinant vaikų socialinius įgūdžius ir bendruomeniškumą.

DALYVAUKIME KARTU

Suplanavę visus darbus, raskite galimybę praleisti laiką kartu. Vaikams svarbus suaugusiųjų pavyzdys, todėl pagalvokite, kokius darbus galite daryti kartu. Jeigu esate nevyriausybinės, labdaros ar kitos savanoriškos organizacijos narys, kvieskite vaikus dalyvauti kartu. Visas laikas veikiant kartu padės pažinti ir palaikyti vienas kitą, gerins tarpusavio santykius bei stiprins jausmą, kad esame reikalingi bendruomenei.

Tai tik keli pastebėjimai, kaip galime pasiruošti ir sėkmingai pradėti bei praleisti mokslo metus. Padėkime pasiruošti savo vaikams ir sau. Taip sumažinsime stresą ir užkirsime kelią nesėkmėms.

Tariame AČIŪ visiems, padėjusiems trečiajam laikraščio numeriui išvysti dienos šviesą.
Kviečiame dalytis patirtimi, siųsti straipsnius ir nuotraukas žiemos numeriui.

Kūrybinė komanda:

Redaktorė

Raimonda Kurauskienė
tel. nr. +370 652 50502
el. p. raimonda.kur@gmail.com

Pradinukų dienoraščiai

Vida Rudelienė
tel. nr. +370 685 71160
el. p. vidarud@gmail.com

Tėvams apie vaikus

Onutė Misiukevičienė
tel. nr. +370 699 36137
el. p. o.misiukeviciene@gmail.com

SEU vakar, šiandien ir rytoj

dr. Daiva Šukytė
tel. nr. +370 682 61208
el. p. ltseuasociacija@gmail.com

Progimnazijų džiaugsmas ir rūpesčiai

Jolanta Vengalienė
tel. nr. +370 682 15375
el. p. j.vengaliene@yahoo.com

Maketavimo darbai:

Kęstutis Inkrata
tel. nr. +370 618 76537
el. p. inkata@gmail.com

Darželinukų atradimai

Indrė Matevičienė tel.
nr. +370 686 77313
el. p. direktore@raseiniusaulute.lt

Gimnazistų realybė ir svajonės

Giedrė Volungevičienė
tel. nr. +370 315 69104
el. p. giedrevol@gmail.com

Kalbos stiliaus redaktorė

Gitana Melnykaitė